

Go dira bajete – o se ka wa lora fela, dira dithulaganyo tsa teng.

GO RUTA MOTHO KA DITŠHELETE

Bajete ke tsela ya botshelo e e nnang e ipoeletsa le bokgoni jwa go kwala se re se amogelang le ditshenyegelo tsa rona fa fatshe le go rulaganya gore re tla dirisa jang madi a rona. Bajete e re thusa go bona ka leitho la mogopolo gore re dirisa jang madi a rona ke sedirisiwa se se ka re thusng go fetola tsela e re dirisang madi a rona ka yone.

Re tshwanetse ra e dira ka metlha pele ga re amogela lotseno lwa rona le go akaretsa batho botlha ba ba ka tlhokang madi mo go rona ka nako ya bajete. Ka metlha IKANYEGE e seng jalo ga o kitla o thusega.

Go tlhaloganya mofuta e e farologaneng ya DITSHENYEGELO go ka re naya setshwantsho se se botoka sa gore madi a rona otlhe a ya kae le gore re ka fokotsa kae. Seno ke sedirisiwa sa botlhokwa go fetola tsela

e re dirisang le go tlhaloganya madi a rona ka yone. Go ka re thusa go dira ditshwetso tse di botoka, ga re thusa fa re le mo dikolotong, kgotsa go dira gore madi a rona a re direle madi a a oketsegileng. MEFUTA YA DITSHENYEGELO yotlhe e thathamisitswe fa tlase. Re tlhoka go gopola gore seno ke mokgwa o o dirang o o re nayang maatla a go dira tshwetso.

Go botlhokwa go kwala lenaane la madi a re a amogelang le ditshenyegelo tsotlhe kgwedi le kgwedi. Fa o sena go kwala ditshenyegelo tsotlhe tsa gago, dira tshwetso ya gore tshenyegelo nngwe le nngwe ke ya mofuta ofe, mme o bo o baya MOFUTA mo kholomong ya moja mo bajeteng e o tshwanentseng go e wetsa mo tsebeng e e latelang.

Go rulaganya madi a gago go simolola ka dikgato di le mmalwa tse dinnye

Dira tshwetso ya fa e le gore tshenyegelo ke ya mofuta o o fetang o le mongwe. Fa re bona dilo tsa go ijesa monate, re batla ditsela tsa go boloka madi le go laola bajete ya rona, ka sekai:

F Tsepameng: Tshenyegelo e o e rulagantseng mme o itse ka yone pele ga nako. Madi a tsone a kgwedi le kgwedi ga a fetoge, ka lobaka lwa nako.

R Di nna di fetoga: Ditshenyegelo tse di tshwanetseng go duelwa kgwedi le kgwedi mme di fetoga kgwedi le kgwedi.

U Ga di a rulaganngwa / ga di a lebelelwa: Ditshenyegelo tse di sa rulaganyediwang, tse o neng o sa lebelela go di duelela.

L Ijesa Monate: Ditshenyegelo tsa dilo tse dingwe tse di kwa thoko tse o ka di batlang mme o sa ditlhoke.

	MOFUTA	AKANYA KA SENO?
Dijo	R L	A go na le dilo tsa go ijesa monate ka sekai, dibisikiti kgotsa dinotsididi mo kgetsing ya gago ya dijo?
Diaparo	R L	A o a di tlhoka, kgotsa o ka kgona go di reka kwa shopong ya ditlhwatlhwa tlase?
Boitlosobudutu	L	Ka dinako dingwe re tlhoka go e itumedisa mme e seng ka dinako tsotlhe.
Go duela lounu	U L F	What did you have to take the loan for in the first place, even though it is paid back as a Fixed Expense?
Selula Founu	R F L	A gongwe o ka romela SMS?
Ditshenyegelo tsa Kalafi	R	Madi a Thuso ya Kalafi ga se ga ntsi a duelela dilo tsotlhe.
Rente / Bonto	F	Rente / Bonto
Motlakase le Metsi	R L	A go gongwe o ka fetolela go o o dueletsweng ruri o bo o baya selekanyo sa madi a a ikemiseditseng go a dirisa kgwedi le kgwedi? Seno se tla go gopotsa go tima dipone le geysers.
Dipalangwa	R L	A gongwe o ka tsamaya ka dinao?

BAJETE YA KGWEDI LE KGWEDI

LOTSENO LA KGWEDI LE KGWEDI	A	B	C
Tlhaloso	Madi a a tswang	Madi a a tsenang	Mofuta
Salari			
Salari ya molekane			
Rente ya ntlo			
Lotseno go tswa mo tsadisong			
Phenshene			
Tse dingwe			
DITSHENYEGELO TSA KGWEDI LE KGWEDI			
Rente			
Motlakase / gase le metsi			
Dipholisi tsa inshoreense			
Dijo			
Diaparo			
Sepalangwa			
Thuto / madi a sekolo			
Boitlosobodutu			
Founu ya mogala / founu ya selula			
Ba phuthi ba dikoloto			
Lounu ya banka			
Lounu ya matshonisa			
Ditumalano tsa go reka ka mokgwa wa dikadimo			
Diakhaonto tsa diaparo			
Karata ya sekoloto			
Ditshenyegelo tsa go renta			
Ditshenyegelo tsa go renta			
PALOGOTLHE			
PHAROLOGANO YA LOTSENO LE DITSHENYEGELO			
Kholomo A – Kholomo B			

- Batla thini ya go boloka mme o tsenye madi a a buileng a dikhoene mo go yone.
- Rulaganya maeoto a gago a go ya go reka. O se ka wa ya fela dishopong. Nna le enaane la go reka mme seno se tshwanetse go go thibela go reka dilwana tse o sa di tlhokeng.
- Bua le ba o ba kolotang ka boikanyegi fa o sa kgone go duela. Ba ka nna ba go reetsa fa o na le thulaganyo ya go dirisa madi.
- Ditlhoko ke dilo tse re ka sekang re kgona go tshela kwa ntle ga tsone. Di botlhokwa mo botshelong jwa rona jwa letsatsi le letsatsi Dilo Tse re di Batlang ke dilo tse re ka ratang go nna le tsone mme re kgona go tshela kwa ntle ga tsone. Ga re di tlhoke gore re tshela letsatsi le letsatsi.
- Tila mofuta ope wa karata ya sekoloto ntle le fela fa o e tlhokela sengwe se se rileng, jaaka di-toll.
- Fa go tla mo karateng ya sekoloto, ka metlha duela madi a a tlhokegang a kgwedi le kgwedi, fa o sa e dirise o ka mpa wa e tswala.

Re tlhoka go tlhaloganya ke mofuta ofe wa tshenyegelo mme re bo re fetola ditshenyegelo tse dintsi ka fa go kgonegang ka gone go nna **DITSHENYEGELO TSE DI TSEPAMENG** – ditshenyegelo tse di sa fetogeng. Fa ditshenyegelo di nna tse di TSEPAMENG, go nna motlhofo thata gore re simolole go laola ditshenyegelo tsa rona go na le go di letla di re laola.

Ka sekai: Fa o tlhoka go dirisa fela R100 go e dirisetsa founu ya gago ya selula, itsholofetse, gore o tla dirisa one madi ao fela. Kgwedi ya ntlha go ka nna ga se ka tsamaya sentle mme o ka felelwa ke airtime ka beke ya bobedi. Mme fa nako e ntse e ya o tla itse go e dirisa gore e fetse kgwedi, jaaka go reka ya R25 ka beke. Akanya ka se o ka se ka tswang o se boloka.

DIKAKANTSHO TSA GO BAJETA tse o ka akanyang ka tsone fa o dira bajete ya gago kgwedi le kgwedi:

- Lotseno la me la gajana le ditshenyegelo ke eng? Bajete eno e tla go bontsha gore a ditshenyegelo tsa gago di feta lotseno la gago.
- Nka fetola eng?
- Fa e le gore ditshenyegelo tsa rona di feta lotseno, re tlhoka go dira tshwetso gore re ka kgona go dira diphetogo kae le go fokotsa ditshenyegelo tsa rona. Fa re kgona go tshela ka lotseno la rona seo se ka re bontsha gore re ka tlhoka go leba seo e le tshono ya go boloka ka botlhale kgotsa go sa reke ka sekoloto sengwe sa botlhokwa.
- Rulaganya nako e e tlhomameng beke le beke kgotsa mo kgwedding go kwala bajete ya gago. Dira gore seno e nne tiragalo ya lelape e mo go yone botlhe ba tlotlang ka ditlhoko tsa bone le gore botshelo bo ntse bo ya yang ka kakaretso.
- Tlhomamisa gore lelape lotlhe le tsaya karolo. Go thusa bana ba gago, fa e le gore o na le bone, go tlhaloganya kgopolo ya go rulaganya madi ka botlhale go tla ba naya kitso ya isagwe ya bone. Ga o tlhoke go ba bolelela dintlha tsotlhe mme letla gore ba ithute.
- Gopola go nna o na le dikhophi tsa ditokomane tsotlhe. Go boloka dikhophi dipampiri tsotlhe tse di amanang le dikgang tsa gago tsa madi go botlhokwa thata gore o se ka wa gakagamadiwa ke sepe. Go nna o laola palo ya dituelo le gore dituelo di fela leng go botlhokwa, ka go nne ka dinako dingwe dishopo di nna di goga madi. Gape go go thusa go gopola botlhokwa jwa dipholisi le ditshwanelo le ditlamago. Thulaganyo ya go baya e e phepha, e e nang le matshwao a a arogantseng dilo sentle kgotsa faele, e dira gore ditokomane di kgone go fitlhelwa bonolo. Go na le lenaane la dilo tse o tshwanetseng go di boloka mo tsebeng e e lateleang.

